

topinions דעות

אל תרביצו בנו צינות

שלחו להדפסה

בריחת מוחות?

מי שאמורים לדאוג לשימור המצינות המדעית של ישראל נמצאים בחו"ל כחלק מהכשרתם, אך אם לא יהיו די מעבדות מחקר בארץ - הם יישארו שם יואב שאול ועידו בצלת

לאחרונה התקשורת מרבה לדבר על [בריחת המוחות](#). משום כך קיבלנו בהערכה רבה ובציפייה את ביקורו של שר האוצר ד"ר יובל שטייניץ בבוסטון. השיחה עמו הבהירה לנו שהמושג "בריחת המוחות" מורכב יותר וטעון הסבר. שאלות כגון, מיהם אותם "מוחות"? האם הם קבוצה הומוגנית אחת? האם הם באו לעשות אך ורק לביתם? מדוע הגיעו? מדוע אינם חוזרים? שאלות אלה ראויות למענה מדויק.

למדינת ישראל כיום, אינטרס לאומי ראשון במעלה לדאוג לשימור המצינות האקדמית והטכנולוגית שלה. האנשים האמורים לקיים ולבנות את המסד הזה נמצאים בחו"ל כחלק מתהליך הכשרתם, ולא כאופציה מועדפת. אך "מוחות" רבים נשארים בחו"ל פשוט כי אין מספיק מעבדות מחקר אקדמי ותעשייתי בישראל, ולא בגלל תנאי המחיה או המשכורות.

מרבץ צינות

שטייניץ נסע להחזיר "מוחות ישראלים" / יצחק בן-חורין, וושינגטון
במפגש שארגנה הקונסוליה בבוסטון ניסה שר האוצר להרביץ צינות באקדמאים הישראלים אך שמע מהם שהם זקוקים בעיקר למקומות עבודה הולמים ולתנאים נאותים

[לכתבה המלאה](#)

קבוצה מסויימת שמצויה תחת מטריית "בריחת המוחות", מהווה לדעתנו את עיקר הבעיה. אלו הם מדענים ישראלים בעלי תואר ד"ר, בעיקר בתחומי מדעי החיים, שבאו לתקופה מוגבלת להכשרת פוסט-דוקטור. מעמדה של קבוצה זו אינו מובן כלל לציבור ולקובעי המדיניות בישראל.

בישראל, הכשרתו של מדען בתחומי מדעי החיים מתחילה בתואר ראשון, דרך תואר שני ותואר דוקטור, מסלול הנמשך כעשר שנים. הדרישות מהסטודנט לדוקטורט הן גבוהות ביותר, כאשר במהלך הלימודים הוא מתקיים על מלגת קיום בלבד. הסטודנטים לתואר דוקטור במדעי החיים עובדים שעות רבות (12 ויותר ביממה), בנוסף למטלות אחרות כגון שירות מילואים, מתוך מחוייבות עמוקה ואהבה למקצוע, ושלא למטרת רווח כספי. הסטודנטים לדוקטורט בישראל מתחרים ברמתם ובתפוקתם עם טובי הסטודנטים מהאוניברסיטאות המובילות בעולם.

השלב הסופי בהכשרתו של מדען ישראלי, הקרויה הכשרת פוסט-דוקטורט (בתר-דוקטורט) מקנה למדען עצמאות בביצוע מחקר מדעי וחושפת אותו למחקר באוניברסיטאות ומכוני מחקר מהמובילים בעולם, בעיקר בארה"ב. במהלך תקופה זו, נחשף המדען הישראלי לטכנולוגיות חדישות, לתקציבי מחקר משמעותיים ולמדענים עמיתים מכל העולם. תקופת הפוסט-דוקטורט, כמו לימודי הדוקטור, כרוכה בהתמסרות, מחוייבות ועבודה קשה ביותר.

MIT. אין מספיק מוסדות בישראל

לחצו כאן להגדיל הטקסט

לחצו להקטין את הטקסט

כדי לשמר את המצוינות האקדמית בארץ, חייבים מדענים ישראלים לעבור הכשרה כזו במוסדות מובילים בחו"ל. סיכוייו של מי שעובר הכשרת פוסט-דוקטורט בישראל לקבל משרה באקדמיה, קלושים עד אפסיים. במילים אחרות, מדען ישראלי בתחומי מדעי החיים חייב לצאת לתקופת הכשרה בחו"ל על מנת לשוב לארץ, בין אם לאקדמיה או לתעשיית הביוטכנולוגיה.

למרות הסטיגמה של משכורות עתק ותנאים משופרים בחו"ל, סטיגמה שהיא חסרת בסיס, רובנו מתקיימים כאן על מלגות המקבילות לשכר מינימום. הואיל ורובנו מגיעים לחו"ל עם משפחות וילדים, המלגה אינה מספיקה ורובנו חיים גם על חסכונות. עם זאת, כאמור, כולנו ללא יוצא מן הכלל מגיעים להכשרה זו מתוך תחושת מחוייבות ואחריות למצוינותה האקדמית והביוטכנולוגית של מדינת ישראל, כמשאב לאומי ממדרגה ראשונה.

ללא הכשרה כזו בחו"ל, עלולה ישראל להפוך לגטו מדעי מסוגר ומנותק. הערך המוסף שרוכשים המדענים הישראלים המגיעים לתקופת הכשרה לאחר הדוקטורט, הוא הקשרים המצוינים עם מדענים ומוסדות מובילים בכל העולם, ומכאן תקציבי מחקר, מענקים, שיתופי פעולה אסטרטגיים, ופרוייקטים העתידיים להתפתח לתעשיות ביו-טק משגשגות. ללא הכשרת פוסט-דוקטורט בחו"ל, המדע הישראלי ידשדש במקום. ובעולם המתקדם של היום, דשדוש במקום אינו אופציה.

ישראל היא כיום מעצמה טכנולוגית, שניצבת בשורה הראשונה של מעצמות מערביות מובילות. אנחנו רואים כי במוסדות בהם אנו נמצאים (MIT והרווארד), מדענים ישראליים זוכים להערכה מקצועי, מרובה ומחוזרים על ידי מדענים עמיתים ממוסדות מובילים בכל העולם. רובנו ככולנו אנשים ציוניים, שמרגישים מחויבים לחזור לארץ ולהמשיך להצעיד אותה בדרך זו.

כדי לדאוג שיחזרו, יש למצוא פתרונות יצירתיים להקמת מעבדות חדשות, לייסד קרנות מחקר-ופיתוח, הון סיכון וחממות ממשלתיות כדי לטפח את דור העתיד המדעי והטכנולוגי של ישראל. אין צורך להרביץ בנו ציונות כמאמר המחבר. חיזוק מדינת ישראל הוא בראש מעינינו.

ד"ר יואב שאול נמצא בהכשרת פוסט-דוקטורט ב-MIT. ד"ר עידו בצלת נמצא בהכשרת פוסט-דוקטורט ב-MIT ובהרווארד. שניהם חיים עם משפחותיהם בבוסטון, ארה"ב, ומקווים לחזור בקרוב לארץ

חזרה